

TRES CONTRACTES INÈDITS SOBRE ELS RETAULES DE L'ALTAR MAJOR DE L'ESGLÉSIA DEL CONVENT DE CARMELITES DESCALCES DE SANTA TERESA DE VIC I ELS SEUS ARTÍFEXS

ELISENDA ASTURIOL CASTELLÓ
Universitat de Barcelona

Previously Unknown Contracts for the High Altar of the Carmelite Convent of Vic and the Identification of its Artists

La troballa de tres contractes fins ara desconeguts i conservats dins la documentació de l'Arxiu i Biblioteca Episcopal de Vic (ABEV) ens permet donar a conèixer l'escultor i l'any de realització del primer retaule que va decorar l'altar major una vegada acabada la construcció de l'edifici de l'església del convent de Santa Teresa de Vic i els autors que van portar a terme la dauradura del retaule major realitzat per Pau Costa. L'article inclou també una aproximació biogràfica i de l'obra dels autors contractats.

Paraules clau: convent de Santa Teresa, retaule, dauradura, Bartomeu Ballester, Benet Riera, Antoni Soler Colobran.

The discovery of three hitherto unknown-of contracts conserved within the documentation of Episcopal Archive and Library of Vic (ABEV) has enabled us to discover the sculptor and the year he produced the first altarpiece that decorated the high altar once construction work had been completed on the church of the convent of Santa Teresa de Vic, as well as the artists who undertook the gilding work of the main altarpiece made by Pau Costa. The article also includes a biographical summary and a study of the work produced by the contracted artists.

Keywords: Convent of Santa Teresa, altarpiece, gilding, Bartomeu Ballester, Benet Riera, Antoni Soler Colobran.

La construcció de l'església del convent de monges carmelitanes descalces de Santa Teresa de Vic, obra de Josep Morató Estrany (1660-1672),¹ comportà també la construcció d'un nou retaule major.

El retaule fou contractat el 7 d'octubre de l'any 1662. Els pactes s'establiren entre Antoni Sala, prevere i canonge de la Santa Església de Vic, i Miquel Joan Osona, cabiscoll i canonge de la Santa Església de Barcelona, amb l'escultor de Vic Bartomeu Ballester.²

Bartomeu Ballester era fill d'Antic Ballester, pagès de Sant Genís de Taradell, i de la seva muller Caterina, de cognom desconegut.

L'any 1644 Bartomeu Ballester treballava com a fadrí del fuster Marcia Toll a la casa de la ciutat de Vic.³ El 21 de març del 1650 es va presentar a l'examen

1. ABEV, ACF - 2446 (notari Joan Francesc Torrellabreta, manual de 1660), f. 194: 24 de setembre 1660 (referència facilitada per Isidre Fernández). En aquest document, Josep Morató signa el conveni per fer i fabricar l'església del convent de Santa Teresa de Vic i surt com a fermaça el seu germà Isidre Morató.

2. Vegeu l'Apèndix documental, 1.

3. AMV, obres 1644.

d'admissió de la confraria de fusters de Vic i fou examinat per Lluís Pujol, Miquel Vidal i Josep Xuriach.⁴

Davant el notari de Vic Joan Torrallabreta, el dia 7 d'abril de 1652 va formalitzar els capítols matrimonials amb Caterina Bosch, filla d'Antoni Bosch, sabater de Vic, i Jerònima. Va actuar com a testimoni l'escultor Feliu Vidal, fill del també escultor Miquel Vidal.⁵ Quatre mesos més tard, el 17 d'agost de 1652, va fer testament i en ell s'especificava que la seva esposa estava embarassada.⁶ Del matrimoni nasqueren almenys un fill, Francesc, que continuà l'ofici de fuster, i una filla, M. Àngela.⁷

La primera obra documentada que coneixem és per la concòrdia datada el 12 de juny del 1661 amb els obrers de l'església parroquial de Santa Maria de Vilalleons per la construcció del retaule per a l'altar de Sant Salvador pel preu fet de 60 lliures.⁸ L'any 1663 va signar com a testimoni en l'acord fet entre les monges del convent de Santa Teresa de Vic i Josep Morató Estrany per edificar una estança en aquell convent,⁹ i entre els anys 1668 i 1672 va construir el retaule major per a l'església parroquial de Santa Maria de Vilalleons.¹⁰

Bartomeu Ballester va contraure segones núpcies el 13 de febrer de l'any 1670 amb Maria Pla, filla de Jeroni Pla, sastre de Tona, i Elena.¹¹ Fruit d'aquest nou matrimoni nasqué una filla de nom Maria Gràcia.¹²

La documentació consultada ha tret a la llum l'autoria desconeguda de dos retaules obrats per Bartomeu Ballester. El primer, gràcies al llegat testamentari de Francesc Balmes, rector de l'església de Santa Maria de Vilalleons, on els seus marmessors el dia 5 de novembre de 1671 van redactar una concòrdia¹³ amb Bartomeu Ballester per construir un retaule en la capella de Nostra Senyora de Puiglagulla pel preu fet de 100 lliures,¹⁴ i la part de la dauradura i estofat fou duta a terme per Josep Ridorta de Sant Vicenç de Calders, contractat el 9 de maig de 1672 per 160 lliures,¹⁵ i pensem que correspon al retaule actualment de Sant Segimon datat l'any 1671, que ha arribat fins als nostres dies en una capella lateral del santuari de Nostra Senyora de Puiglagulla. El segon retaule fins ara desconegut és el retaule del Roser de Sant Martí de Centelles, pactat l'any 1675 entre Bartomeu Ballester i els obrers de la parròquia per un preu de 80 lliures¹⁶ (vegeu l'Apèndix documental, 4).

Retaule procedent de l'antiga ermita de Puiglagulla, actualment en una capella lateral sota l'advocació de sant Segimon.

4. ABEV, ACF, secció confraries: confr. 34. Fusters.

5. ABEV, ANV - 3427 (notari Joan Francesc Torrallabreta, manual de 1650-1656), f. 66-69v.

6. ABEV, ANV - 3633 (notari Josep Moragull, testaments: 1643-1658), f. 282-283.

7. ABEV, ACF - 2824 (notari Llorenç Solermoner, manual de 1685), f. 1.

8. SOLÀ, Fortià. *Nostra Senyora de Puiglagulla*. Vic: Imp. Josep Mª Portadella, 1935, p. 70.

9. ABEV, ACF - 2516 (notari Francesc Joan Rexach, manual de 1663), f. 242.

10. PLADEVALL I FONT, Antoni. *Puig-L'Agulla*. Barcelona: Ed. Montblanc-Martín, 1994, p. 33.

11. ABEV, ANV - 557 (notari Llorenç Ferrer, capítols matrimonials), f. 268-271v.

12. ABEV, ANV - 559 (notari Llorenç Ferrer, capítols matrimonials), f. 104.

13. Vegeu l'Apèndix documental, 2.

14. ABEV, ACF - 3451 (notari Josep Vila, capítols matrimonials i concòrdies: 1668-1672), f. 346.

15. Vegeu l'Apèndix documental, 3.

16. ABEV, Arxiu parroquial de Centelles, R01/100: 1675-1676. f. 126b.

Senyal de la ciutat de Vic a la font de Santa Maria (fotografia de l'autora).

Relleu de la imatge de Santa Maria a la font del mateix nom adossada a la façana lateral de la catedral de Vic (fotografia de l'autora).

Una nova concòrdia es va fer l'any 1676 entre els obrers de Santa Maria de Vilalleons i l'escultor per la construcció d'un retaule a l'altar de Sant Miquel pel preu fet de 80 lliures.¹⁷

L'any 1679 va esculpir un relleu a la font de Santa Maria de Vic, que encara avui es pot veure adossat a la paret exterior de la capella de Sant Bernat Calbó de la catedral de Vic.¹⁸

Per un document datat l'any 1688 ens situa el seu domicili al carrer del Pont de la ciutat de Vic.¹⁹ Juntament amb Jaume Comas, mestre de cases, l'any 1692 va visurar unes obres en l'heretat i mas Matavaques de la parròquia de Sant Esteve de Múnter,²⁰ i l'any 1694 consta com a mestre examinador de la confraria de fusters de Vic.²¹ El 20 d'agost de 1696 va rebre l'extremunció i el dia 21 fou enterrat a Vic.²²

Centrant-nos en el contracte notarial, segons els termes del document el retaule havia d'estar acabat per la festa de Pasqua de l'any següent, el 1663. El contracte precisava que l'escultor Bartomeu Ballester «hage de fer y haver fet y fabricat conforme de bon art se requer de bona fusta» i segons dues traces fetes per l'escultor.

El contracte fixava el preu de l'obra en 225 lliures barceloneses: 100 lliures en fer el contracte i la resta a pagar en dos terminis a raó de 62 lliures i 10 sous cada un. El primer pagament a la meitat de l'obra i la resta, un cop acabada la feina i visurada.

Per la breu descripció del contracte queda clar que l'escultor havia de fer el retaule amb tres grades entallades, les columnes salomòniques de 14 palms d'alçada; en l'àtic, al carrer central, un quadre ovat d'una cana d'alt i sis palms d'amplada per encabir un sant Miquel (entenem que una pintura), i a la part central un marc quadrat de 9 palms d'amplada i 12 palms i tres quarts d'alçada, suposem que per allotjar una tela pintada dedicada a santa Teresa. A més hi va haver d'afegir dos sants de relleu pels quals li pagaren 10 lliures.

Una vegada enllestida i visurada l'obra va ser del gust dels contractants, ja que no li van fer rectificar res del retaule, tal i com ho confirma l'època de reconeixement de pagament feta el 21 d'agost de l'any 1664.²³

El retaule presidí l'església del convent fins al 1703, any en què l'escultor Pau Costa va contractar la realització d'un nou retaule major més en consonància amb el gust de l'època. El contracte per la nova realització del retaule major de Santa Teresa ha estat publicat per Aurora Pérez Santamaria a *Ausa*,²⁴ i la prova de l'existència d'un retaule anterior està en un paràgraf del document on hi ha escrit:

17. SOLÀ, *Nostra Senyora de Puiglagulla...*, op. cit., p. 70-71.

18. JUNYENT, Eduard. *La ciutat de Vic i la seva història*. Barcelona, 1976, p. 237.

19. ABEV, ACF - 2827 (notari Francesc Solermoner, manual de 1688), f. 301-302.

20. ABEV, ACF - 2976 (notari Josep Lluçia, manual de 1691-1693), s.f.

21. ABEV, ACF, secció confraries: confr. 34. Fusters.

22. ABEV, ACbV - 367, anys 1695-1697, s.f.

23. Vegeu l'Apèndix documental, 1.

24. PÉREZ SANTAMARÍA, A. «El retaule de Santa Teresa de Vic, obra de Pau Costa». *Ausa* [Vic], XIII/121 (1988), p. 133-138.

«Primerament lo dit mestre Pau Costa per la quantitat de dinés que baix ab lo subsegüent capítol ab las pagas y solucions que convindran en dit capítol y per la donació del retaule vell que és en dit altar... detret tot lo que és obra de pintura o pinzell.»

És a dir, que el valor del retaule vell treballat per Bartomeu Ballester va ser descomptat del cost total del nou retaule que havia d'obrar l'escultor Pau Costa.

El retaule obrat per Pau Costa, conservat fins als nostres dies, ha estat llargament estudiat, per la qual cosa no entrarem en aquest aspecte, però sí en la daurada, fins ara desconeguda.

La localització de dos contractes inèdits, transcrits en l'apèndix documental, (6 i 7), per realitzar el daurat i el pintat del retaule major obrat per l'escultor vigatà Pau Costa ens ha proporcionat dos documents importants per conèixer els artífexs i les veritables dades de com es va portar a terme la feina de la daurada del retaule.

El 7 de gener de 1704 es va contractar davant el notari de Vic Domènec Soler Moner²⁵ la feina de daurar i pintar el retaule entre la priora del convent, Maria Alberta de Sant Domènec, i Benet Riera, pintor i daurador.

Són poques les notícies que tenim de Benet Riera. Era fill de Jaume Riera i de Maria Joanna, i nascut i mort en data desconeguda a Vic. Es casà amb Teresa Ferran²⁶ i tingueren, almenys, una filla, Maria Joanna.

L'any 1697 consta en la confraria de fusters de Vic com a mestre de dansa, pintor i daurador. Però en realitat no fou fins al 30 de novembre de 1702 que va ser examinat per l'ofici de pintor per Ignasi Cervera i Francesc Basil, pintors de Vic.²⁷

L'any següent, el 23 de maig de 1703 va ser examinat una altra vegada per a l'ofici de daurador per Salvador Colobrans, daurador de Centelles.

En el contacte formalitzat s'estipula que la feina havia de quedar enllestida per la festa de Nostra Senyora d'agost del mateix any. Havia de daurar: «lo secrari que novament se ha fet fer per mestre Pau Costa escultor, ciutadà de Vich, per lo altar major de la iglesia de dit convent de bon hor, tant per dins com fora i los regruxos menos que lo pelicano ha de ser dorat y estofat de son color natural», el marc per encabir-hi santa Teresa, la tarja, els penjants de flors, i en la tarja hi havia de fer un cartell amb lletres blanques amb ombres negres, encarnar els àngels i serafins, daurant ales, cabells, ropatges i tovalloles, així com les taules llavorades de la sacra, evangeli i lavabo.

25. ABEV, ACF - 3056 (notari Domènec Soler Moner, manual de 1704), f. 18-19v.

26. Desconeixem la data de la mort de Benet Riera, però sí que la seva muller, Teresa Ferran, l'any 1707 consta en el notari de Vic Pere Pau Abadal com la seva vídua (any 1707, f. 154) i que va contraure segones núpcies amb Próspero Trullas, daurador i pintor de Vic. ABEV, ACF - 3645 (notari Antoni Cors, manual de 1717).

27. ABEV, ACF. Confraries. Fusters. Registres (1694-1850). Per l'examen d'accés Benet Riera va fer un quadre de la Verge Maria i diversos dibuixos i va respondre qüestions d'anatomia.

El preu del treball s'estipulà en 300 lliures: 25 lliures en fer el contracte i les 275 lliures restants en dos terminis: el primer pagament a la meitat de l'obra i la resta, una vegada acabada la feina.

Un cop enllestida la feina de daurada s'havia de visurar i en cas de no trobar-la correcta, s'hauria de fer de nou amb les despeses a càrrec seu.

És important destacar que la mare priora fa constar en el contracte «en atenció que ell no te encara totalment per la ma lo fer semblants obras que lo dit senyor Riera age y dega treballarla amb Jaume Madriguera deurador de la vila de Sant Genís de Taradell, Bisbat de Vich e altre official practich o de tota satisfacció y no per si assoles».

El daurador Jaume Madriguera en realitat és Jaume Vilaró i Solà. Era fill d'Onofre Vilaró Madriguera, paraire, i de Dionísia Solà. El cognom Madriguera el va assumir el seu avi patern —Pere Pau Vilaró— en casar-se amb Caterina Vila de la casa Madriguera,²⁸ situada entre la plaça Major i la placeta d'en Gili de Taradell i mantenint aquest cognom al llarg de les noves generacions.

Va néixer l'any 1677 a la vila de Sant Genís de Taradell i, segons consta a l'arxiu parroquial, va ser batejat a la parròquia el dia 4 de gener amb els noms de Jaume, Francesc i Genís. Foren els seus padrins Jaume Baucells, paraire, i Felipa Madriguera.²⁹

L'any 1696 Jaume Madriguera, «jove daurador de barcelona habitant», va cobrar 35 lliures de la venda de la casa de la plaça Major de Taradell aportada en dot de la seva mare, Dionísia Solà, i que el seu pare, Onofre Madriguera, havia venut a Josep Marlet, paraire de Taradell.³⁰

La primera obra que fins ara era desconeguda i que podem documentar és el daurat del retaule del Sant Crist de l'església parroquial de Sant Genís de Taradell, contractat el 29 de juny de 1699 per un preu de 100 lliures.³¹ En la concòrdia s'estipulava que «daurara lo altar de or y dins la pastera ahont esta lo Sant Christo a de ser or y negre brunyit ab la conformitat y dibuix que está lo altar del Sant Christo del Santissim Sagrament del convent de Sant Francisco de Paula de Barcelona». En l'esmentat document notarial apareix com a «Jaume Madriguera, jove daurador en la vila de Santa Maria de Mataro, bisbat de Barcelona».³² L'any següent està documentat que el dia 24 de febrer de 1700 va contractar el daurat de l'altar major

28. Els Madriguera foren un llinatge important de Taradell. Durant segles van residir al mas Madriguera i a finals del segle XVII es van traslladar a una casa de la vila anomenada can Madriguera: PLADEVALL, A. *Taradell. Passat, present d'un terme i vila d'Osona. 1. Dels orígens a finals del segle XVIII*. Vic: Eumo Editorial, 1995, p. 275-281.

29. Arxiu Parroquial de Taradell, Baptismes (1672-1712). D 92: «*Januarius anni 1677: Die quarta mensis januarii anno nativitati domini millesimo sexent septuagesimo septimo fuit baptisatus per reverendi Josephus Soler, vicariu Jacobus Franciscus et Genesisius, filius legitimus et naturalis Honofrius Madriguera paratoris et Dionisia euis uxoris fuerunt patrini jacobus baucells parator et Philippa Madriguera vidua*».

30. ABEV, ANV - 515 (manual de Jaume Molist, notari de Centelles, 1695-1702), f. 23-24.

31. ABEV, ANV - 515 (manual de Jaume Molist, notari de Centelles, 1695-1702), f. 260-260v. Vegeu l'Apèndix documental, 5.

32. Això podria indicar que estava treballant en la daurada d'algun retaule de la població.

Retaule de l'altar major de l'església del convent de Santa Teresa de Vic (fotografia: Institut Amatller d'Art Hispànic, Arxiu Mas).

Detall del retaule de l'altar major de l'església del convent de Santa Teresa de Vic (fotografia: Institut Amatller d'Art Hispànic, Arxiu Mas).

de Santa Maria de Vilalleons juntament amb Josep Crusells, daurador mestre de Barcelona. El preu va ser acordat en 275 lliures.³³

El 27 de setembre de l'any 1701 va actuar com a testimoni en l'època de Pau Costa per realitzar el retaule major de Taradell.³⁴

Les dades documentals ens informen que el 24 de gener de 1703 va formalitzar els capítols matrimonials, a l'edat de 26 anys, amb Marianna Codina, filla de Joan Codina, pagès de Taradell, i Marianna Maimir.³⁵ D'aquest matrimoni nasqueren almenys tres fills: Onofre, Maria Caterina i Maria Magdalena.³⁶

El 30 d'abril de 1713 contractà la dauradura, pintura i estofat del retaule de Nostra Senyora del Roser de Santa Maria de Vilalleons³⁷ per 20 dobles, construït per l'escultor de Vic Josep Albanell l'any 1663³⁸ i conservat fins al dia d'avui en una capella lateral de l'església. Així, al retaule havia de daurar, pintar i estofar:

«Concertat ab Jaume Madriguera de Taradell de daurar y pintar y estofar lo retaule de Nostra Senyora del Roser de la iglesia parroquial de Santa Maria de Vilalleons per preu de vint dobles ab pacta que aja de pintar los quinse misteris de Nosra Senyora y los tres retaulons de dalt y aja de pintar Santa Rosa, Sant Joan y Sant Roch. Las pagas seran en començar de dorar se li donaran deu dobles y las altres deu en acabat la feyna de dorar y pintar y estofar.

Dich jo Jaume Madriguera dorador tinch rebut a bon compta de Joseph Vilar-delbosch y Joan Molist, pagesos y obrers de Vilalleons y de mi Joseph Vila, prevere monjo y economo de Vilalleons la suma y quantitat de deu dobles y dit Jaume ni obliga tots los bens y ab fermança de Joan Codina, pagès de Sant Genis de Taradell ab testimonis de Francisco Lleopart, pagés y Anton Reig y Canal, parayre y de Joseph Muntalt, fadri, tots de Vilalleons. Vuy als 30 de Abril de 1713.»

La darrera informació documental ens remet a l'any 1715. En el temps en què va viure Jaume Madriguera els encants formaven part de la vida quotidiana, era el lloc on la gent anava a comprar tota mena de coses: peces de mobiliari, roba de portar, estris de cuina, llençols, llibres, quadres i coses molt diverses i que després d'un inventari pres davant d'un notari de manera molt detallada, en poc temps apareixien en públic encant, és a dir, en subhasta. En Jaume Madriguera, com a part activa d'aquesta societat, també hi va participar i així en aquell any va comprar en l'encant públic dels béns del senyor Piguillem un llençol de cotomina.³⁹

La feina de la dauradura contractada amb Benet Riera es devia acabar l'any 1704, però el que mancava per fer no es va reprendre fins a l'any 1707, any en què

33. SOLÀ, *Nostra Senyora de Puiglagulla...*, op. cit., p. 66-69.

34. ABEV, ANV - 160 (notari Agustí Vinader, manual de 701), ff. 313-314.

35. ABEV, ANV - 518 (notari Jaume Molist, capítols matrimonials), f. 79.

36. Arxiu Parroquial de Taradell, Baptismes (1672-1712). D 92.

37. ABEV, Arxiu parroquial de Santa Maria de Vilalleons. Vària. S. xv-xx. Q/2: Document citat per DORICO, Carles. «Els anys de joventut de l'escultor vigatà Pau Costa». *Ausa* [Vic], vol. XVII, núm. 136 (1996), p. 30, però sense transcriure.

38. SOLÀ, *Nostra Senyora de Puiglagulla...*, op. cit., p. 71.

39. ABEV, ANV - 795 (notari Jaume Ros. Inventaris).

Retaule del Roser de Santa Maria de Vilalleons (fotografia de l'autora).

el convent, en concret el dia 26 de gener, va rebre 600 lliures de Maria Bijons i Ferrer per daurar el retaule.⁴⁰

Pel que fa a la segona etapa de la dauradura sabem que el 2 d'abril de 1707 les monges del convent van contractar amb Antoni Soler, que surt anomenat com a «daurador de Sant Vicenç de Llavaneras», l'acabament del daurat i estofat de les figures dels sants, ales dels àngels, ocells, flors i pedestals del retaule. El preu de la dauradura del retaule es fixà en 825 lliures, que havia de rebre en cinc terminis, i en una clàusula del contracte consten com a fermances Bernat, Andreu i Joaquim Colobràn, dauradors de Santa Coloma de Centelles.

Antoni Soler i Colobràn, nascut a Centelles l'any 1683 i mort a Girona el 1741 o 1742, és membre d'una nissaga de dauradors destacada dels segles XVII-XVIII. Era fill de Segimon Soler, passamaner de Sant Genís de Taradell, i de Margarita Colobràn.⁴¹

El dia 23 de juny de l'any 1704 va ser examinat pel pintor Marià Colomer, de la confraria de fusters de Vic, per a l'ofici de daurador.⁴²

A Antoni Soler, juntament amb el seu germà Joaquim, el trobem documentat treballant en els retaules majors de l'església parroquial de Sant Vicenç de Montalt i del retaule major de Cassà de la Selva, contractats per Bernat Colobràn i Andreu. Una vegada acabada la feina de Cassà es van traslladar a Sant Hipòlit de Voltregà on entre els anys 1717-1719 va daurar el retaule major del santuari de la Gleva.

El 5 de febrer de l'any 1719, els dos germans van formalitzar el contracte per daurar el retaule de la capella del Roser de l'església parroquial de Sant Esteve d'Olot.

Antoni Soler i Colobràn l'any 1725 daurà el retaule major de l'església parroquial de Vilanova de la Muga, a l'Alt Empordà, sense el seu germà Joaquim, que havia mort després del 1719 a Sant Hipòlit de Voltregà. Després de traslladà a viure a la ciutat de Girona, on el 4 de novembre de 1730 contractà la dauradura del retaule dels sants Iu i Honorat de la catedral,⁴³ i l'any següent el daurat del sagrari de la reserva del retaule major de Torelló.⁴⁴

40. Arxiu del monestir de Santa Teresa de Vic, *Breve resumen de la vida de las religiosas de Santa Teresa (1600-1761)*.

41. DORICO I ALUJAS, Carles. «La dauradura del retaule del Roser, de l'església parroquial de Sant Esteve d'Olot». *Annals* [Olot], Patronat d'Estudis Històrics d'Olot i Comarca, vol. 12 (1994). En aquesta publicació es dona a conèixer l'arbre genealògic dels dauradors de la família Colobràn i per ell sabem que Margarita Colobràn era filla de Bernat Colobràn, pintor i daurador, i de Maria Rosell, segona muller. També facilita informació sobre els treballs realitzats pels membres de la nissaga.

42. ABEV, ACF. Confr/36. Fusters. Registres (1694-1850).

43. Sobre la dauradura del retaule dels sants Iu i Honorat vegeu BOSCH BALLBONA, Joan. «Pintura del segle XVIII a la Seu de Girona: d'Antoni Viladomat i de les suggestions de la pintura barroca italiana». *Estudi General* [Girona] (1990), p. 145-146.

44. SOLÀ, Fortià. *Història de Torelló*, Vol. II, Barcelona, 1948, p. 77; DORICO I ALUJAS, «La dauradura del retaule del Roser...», *op. cit.*, p. 118; AVELLÍ CASADEMONT, Teresa. «Noves aportacions al catàleg d'obra de Jacint Morató Soler: el retaule major de Sant Lluç de Girona». *Locus Amoenus*, 8, Universitat de Girona (2006), p. 186.

Antoni Soler juntament amb el seu cosí Ambrós Colobràn l'any 1730 cobrà dels administradors de l'església de Sant Fruitós de Balenyà 65 lliures pel treball de daurar el retaule de Nostra Senyora del Roser, i l'any 1731 cobrà 13 lliures i 12 sous per la dauradura del retaule de Nostra Senyora de l'Ajuda,⁴⁵ ambdós fins avui sense autoria.

En la documentació processal de l'Arxiu Diocesà de Girona, hi trobem dos plecès amablement facilitats per Carles Dorico. El primer amb la data d'inici de 16 de juliol de 1731,⁴⁶ en què Antoni Soler es presenta com a creditor i reclama el pagament de 14 lliures barceloneses que li devia Pau Costa, tal com aquest reconeix en una carta datada el 29 de gener de 1726 feta a Cadaqués i dirigida a Antoni Soler a Vilanova de la Muga.

En el procés consta que Pau Costa és mort i el seu fill, Pere, no vol ni ser el seu hereu ni fer-se càrrec dels seus deutes, per la qual cosa en la resolució del procés es dictamina que Antoni Soler cobrarà les 14 lliures barceloneses dels obrers de l'església parroquial de Palafrugell d'uns diners que encara li devien a Pau Costa per la construcció del retaule major.

Sembla que els obrers de Palafrugell no van fer cas del dictamen, ja que Antoni Soler va iniciar un segon procés el dia 4 de març de 1733.⁴⁷ Per ara desconeixem si finalment cobrà.

També destinat a la col·legiata de Sant Feliu de Girona, Antoni Soler i Colobràn l'any 1740 daurà l'orgue.

L'última obra coneguda és la dauradura dels cinc retaules de Sant Lluç de Girona, obrada per l'escultor Jacint Morató Soler.⁴⁸

Per tal de completar la informació sobre el retaule major de l'església del convent de Santa Teresa de Vic, ara com ara, la mancança d'informació documental no ens permet conèixer l'autoria de les pintures existents en el retaule, però de manera personal pensem que les pintures sobre tela de sant Miquel i de santa Teresa provenen del retaule primitiu construït per Bartomeu Ballester. Aquesta hipòtesi es fonamenta en la lectura comparativa dels dos contractes fets amb l'escultor Ballester i el posterior de Pau Costa.

45. ABEV, Arxiu parroquial de Sant Fruitós de Balenyà, G/2. Administració de l'obra (1684-1803), f. 71 i 72v.

46. ADG. Procesos. Notario Francisco Lagrifa, proceso 149, 1731 (fecha de inicio del proceso: 16 de julio 1731, pliego 1).

47. ADG. Procesos. Notario Francisco Lagrifa, proceso 149, 1731 (fecha de inicio del proceso: 16 de julio 1731, pliego 2, iniciado el 4 de marzo 1733).

48. AVELLÍ CASADEMONT, *op. cit.*, p. 186.

APÈNDIX DOCUMENTAL

1

7 d'octubre de 1662

Contracte per realitzar el retaule major del convent de Santa Teresa de Vic amb Bartomeu Ballester.

ABEV, ACF - 2515 (notari Francesc Joan Rexac, manual de 1662), f. 366v-368.

Dicta die sabbathi VII octobris MDCLXII

En nom de nostre Señor Déu Jesuchrist sia y de la gloriosa y humil Verge Maria mare sua amen.

Sobre lo fer y fabricar lo retaule major de la iglesia del monestir y convent de Santa Theresa de monjas carmelitas descalsas de la present ciutat de Vich entre lo illustre molt reverent senyor Antoni Sala prevere y canonge de la Santa Iglesia de Vich en nom y com ha tenint ordre y facultat del illustre y molt reverent senyor Miquel Joan Osona cabiscol y canonge de la Santa Iglesia de Barcelona de una part y Barthomeu Ballester sculptor ciutadá de Vich de part altra es estat convingut y pactat lo seguent en orde la fabricatio del rataula enten fer lo dit senyor cabiscol Osona en lo altar major de la iglesia del monestir de monjas carmelitas descalsas de la present ciutat de Vich.

Primerament es convingut y pactat que lo dit Barthomeu Ballester per de aquí al dia de festa de pasqua de resurrecció del Señor del any MDLXIII per la quantitat que per dit senyor canonge Sala per lo dit senyor cabiscol canonge Osona baix ab altre capitol li donara y haura de pagar hage de fer y haver fet y fabricat conforme de bon art se requer de bona fusta y a totes sas costa treballs y despesas de dit Ballester posanti el o del seu propi fusta mans y ayguacuits, claus y altres ferros, lo dit retaule conforme las dos trassas per en aquest efecte fetas per dit Ballester ço es que promet fer dit Ballester lo dit retaule ço es de la trassa maior des de la cornisa maior fins a terra y de la trassa maior tota la remataria de dit retaule des de la dita cornisa en amunt acceptat que lo quadro ahont ha de estar Sant Miquel no ha de estar quadrat si no ovat perfet y ha de tenir una cana de alt y sis palms de ampla, las gradas han de eser tres y entalladas que ab lo sobre faran quatre, las columnas salamonicas han de ser de catorse palms de alçada y obradas de bon art com requer lo quadro maior haura de tenir nou palms de ampla y de alçada haura de tenir dotse palms y tres quarts y si acas pasat dit termini dit Ballester no haura acabada perfectament dita obra vol que dit senyor cabiscol y canonge Osona y per ell dit senyor canonge Sala pugua fer fabricar y acabar de fabricar lo dit rataule conforme ditas trassas per las personas a ell ben vista practicha empero y mestre en dita art de sculptor y ab lo preu y quantitat quels aparexera concordar prometent el dit Ballester pagar y satisfer en continent tot lo que dit senyor canonge Antoni Sala haura promet pagar o pagar per fer o acabar de fer dita obra tot lo que attenderer y cumplir promet sens dilacio ni excusa alguna ab salari de procurador per quiscun die dins la present ciutat de Vich sinch sous y fora de Vich

deu sous ab restitucio y smena de totes missions y despesas y per maior seguretat de ditas cosas ne dona en fiança a Francesch Boix, sabater ciutada de Vich lo qual es present qui acceptant lo carrech de dita fiança promet junt ab dit son principal y sens ell y assoles ser tingut y obligat a las cosas per dit son principal promesas y tots tant principal com fiança se obligan assolas ab scriptura de ters en las cosas dels veguers de Barcelona y de Vich ab obligació de personas y bens y de cadahu dells assoles mobles e immobles haguts y per haver ab renuntiatio de llur propi for submissio de qualsevol altre y la fiança ab renuntiatio de la lley que disposa que primer sia convingut lo principal que la fiança ab jurament llargament.

Item lo dit senyor canonge Antoni Sala canonge de la Santa Cathedral de Vich constituhitse en estas cosas per lo dit senyor cabiscol Osona promet a dit Barthomeu Ballester que per la fusta, claus, mans, ferros y ayguacuyt y totes altras cosas necessarias per la dita fabrica del rataula que ab lo capitol alt continuat dit Ballester ha promet fer y fabricar li donara y pagara en la present ciutat de Vich en moneda barcelonesa de present corrent doscentes vint y sinch lliures en dos iguals pagas ço es sexanta dos lliures deu sous feta la mitat de dita obra y las restants sexanta duas lliuras deu sous feta y acabada dita obra y aquella vista y reconeguda conforme art de sculptor y per ço ne obliga tots y sengles bens, mobles e immobles y ab jurament llargament.

Item es convingut y pactat que despres de feta y assentada dita obra aquella hage de ser visurada per dos experts en dita art de sculptor elegidos lo un per part de dit Osona cabiscol y lo altre per part de dit senyor Ballester los quals si judicaran la dita obra no estar feta com de bon art se requer y de bona fusta y altrament conforme ditas trassas sie tingut y obligat dit Ballester com se obliga ab lo present en adobar y fabricar dit retaule y a tota sas costas, treballs y despesas sens que se li hage de donar mes de ditas dos centas vint y sinch lliures si y de la manera judicaran dits experts obligantse ab la mateixa fiança de dit Boxo com alt esta obligat y que pugua millorar la obra adames de la trassa conforme a ell li aparega ab que no pugua demanar cosa mes de las ditas doscentes vint y sinch lliures y ab jurament llargament.

Item es convingut y pactat que si durant dit termini y temps de aquí al die o festa de Pasqua del any 1664 morira dit Ballester sens haver acabat dit retaule que son hereu ni fiança alt nomenada tingan obligatio de acabar lo de fer sino que aleshores y en tal cas lo senyor cabiscol Osona fara acabar per qui li aparega pagant a las hores a dit Ballester per porrata la obra haura feta en dit retaule conforme judicara personas expertas havent raho de la quantitat ques dona. E si cas las horas dit Ballester hauria rebut mes del que valdra la obra fins allí feta son hereu y fiança sien obligats en restituhir lo que mes haura rebut del que deurian rebre per dita obra si at obligatiocum juramento.

Item lo dit Barthomeu Ballester ferma apocha a dit senyor canonge Antoni Sala de las ditas cent lliures abon compte de las ditas 225 lliures alt ditas rebudas a sas voluntats.

Testes sunt illustre et administrador reverendus dominus Jacobus Puigrafagut presbiter canonicus en la Cathedralis et d. Josephus Vila, notarium publicum et Josephus Moragull scriptor vicens.

Die jovis XXI augusti MDCLXIII

Ego Bartholomeus Ballester sculptor civis vici confiteor et in veritate recognosco vobis illustri et admodum reverendo dono Michaeli Joanin Osona presbitero preventori in ecclesia cathedralis Barcinone licet absentis et pro vobis illustri et admodum dono Antonio Sala sacrista majori ecclesia cathedralis vicensis habenti de infrio expressum ordinem ab eodem Michaeli Joanni Osona quod modo infro dedistis et solvistis mihi ducentum triginta quinque libras et sunt scilicet ducentum et viginti quinque libra pro manufactura et cabals positis in fabrica del rataula del altar major de las monjas de Santa Theresa de la present ciutat de Vich et pro fabricatione illius jux thenorem concordia super his ..facta et ..inter me et vos ..Antonius Sala .. domino Michaeli Joanni Osona penes notarium infrascriptum die septima mensis octobris anno a Nativitate Domini Millesimo Sexagesimo Secundo et restantes decem librarum sunt per dos sants de relleu de ordre vostre fets y posats en lo dit altar. Modus vero solutionis dictarum ducentum triginta quinque librarum talis fuit et est quoniam illas habui et recepi realiter et de facto numerando omnino de voluntati mea per mans vestras domini canonici Anthony Sala .. de .. dicti Osona.. Et ideo renuntiando firmo vobis apocham et pactum de non petendo et de non cancellationem dicta concordia et sen obligationis de solvendo mihi ducentum et viginti quinque libras ...obligationis illius ... promitto haberat ad ...Antonius Sala sacrista dicto nomine ..presens ...modi apocham accepto confitendo a vobis dicto Ballester que lo dit retaula haven fet y posat segons art y conforme la promesa ne havian feta ab la prechalendada concordia prometent en estas cosas no fer-nos millorar cosa alguna predita juram..Actum

Testes sunt Josephus Moragull et Franciscus Rexach scriptores vicenses.

2

5 de novembre de 1671

L'escultor Bartomeu Ballester i els marmessors del rector Francesc Balmes signen el contracte per a la construcció del retaule de la capella de Nostra Senyora de Puiglagulla.

ABEV. ACF - 3451 (notari Josep Vila, manual de 1668-1672), Capítols Matrimonials i Concòrdies, f. 346.

Die quinta mensis novembris anno a nativitate Domini millesimo sesagesimo septingentesimo primo in civitate vici.

En nom de Déu sia amen.

Sobre la fabrica del retaule en la capella Nostra Senyora de Puiglagulla construit en la parròquia de Santa Maria de Vilalleons bisbat de Vic per lo reverent rector Francesc Balmes, que fou prevere rector de la parroquial iglesia de Nostra Senyora de Vilalleons al seu testament fet en poder del notari baix escrit als 29 de

juliol de 1670, manas fabricar per los seus marmesors en son testament (..) entre los molts reverents senyors Joseph Bou prebere rector de la iglesia parroquial de Santa Eugenia de Berga y Onofre Devesa prebrere y rector de la iglesia parroquial de Sant Julia de Vilatorra bisbat de Vic y Hiacinto Rocasobirana pagès hereu del mas Rocasobirana de la parròquia de Sant Julia de Vilamirosa sufraganea de de la Iglesia de Sant Esteba de Granollers bisbat de Vic, marmesors de dit testament de una y Bartomeu Ballester escultor ciutada de Vic es estada la concordia, transaccio y evinensa següents:

Primerament es pactat avingut y concordat entre ditas parts que lo dit Bartomeu Ballester dins vuit mesos primer vinents y del dit (..) comptadors haura de fer y fabricar dit retaula conforme la forma entre ditas parts firmada ço es de fusta de alba ab son socol, padestal columnas, cornisa ab llurs (..) ab tres pasteras sobre lo padrestal ab tres figuras de bulto de un Sant Joan Evangelista, Sant Salvi y al mig una Nostra Senyora y de sobre de la cornisa tres quadros ab mars cerclados.

Y lo que los dits sers marmessors per la dal dita fabrica tenen de donar y pagar a dit Barthomeu Ballester cent lliuras barc pagadoras de present 33 lliures, 6 sous i 8 diners, altres 33 lliures, 5 sous i 8 diners, qual dita obra sera mig feta y les restants 33 lliures, 6 sous i 8 diners qual dit mestra haura assentada a sos gastos dita obra en la dita capella

Firmo epocha de ditas 33 lliures, 6 sous i 8 diners.

Postea aute die decima quarta mensis may anni 1672 dicto Barthomeus Ballester firmio apocam

May 1672 dictis Barthomeus Ballester.

3

9 de maig de 1672

Concòrdia entre els marmessors del rector Francesc Balmes i el daurador Josep Ridorta per daurar el retaule de la capella de Nostra Senyora de Puiglagulla.

ABEV. ACF - 3451 (notari Josep Vila, manual de 1668-1672), Capítols Matrimonials i Concòrdies, f. 406.

Die nona mensi may anno nativitate Domini MDCLXXII in civitate Vici.

En nom de Déu sia amen

Sobre lo dorar del retaule novament fabricat per lo honorable Barthomeu Ballester en la chapella de Nostra Senyora de Puiglagulla construïda en la parroquia en Santa Maria de Vilalleons, bisbat de Vic, per horda dels molts revents senyors Joseph Bou prevere y rector de la iglesia parroquial de Santa Eugenia de Berga, bisbat de Vic y Onofra Devesa, rector de Sant Julia de Vilatorra de dit bisbat y per lo reverent Francesch Balmes prebere y rector de la iglesia y parroquial de

Santa Maria de Vilalleons, bisbat de Vic, ab son testament lo qual feu y firma en poder del notari bax escrit, a, manat fabricar en dita chapella per dits senyors marmesors de una y lo honorable Joseph Ridorta, dorador de la parròquia de Sant Vicens de Calders, bisbat de Vich, son vinguts a la concordia, transaccio y eminecias següents: Primerament es pactat transagit y concordat entre ditas parts que lo dit Joseph Ridorta hagia de dorar y stofar lo dit retaula conforma a bona hart de dorador y stofador, a tots gastos y despesas suas fins tres mesos primers vinents y del dia present en aunt comptadors

Item es pactat y concordat entre las ditas parts que los dits senyors marmessors per raho y ocasio de dita hobra hajan de donar y pagar segons que ab tenor del present chapitol donar y pagar prometan al dit Joseph Ridorta y pagar al dit Joseph Ridorta cent sexanta lliuras barcinonesas. So es la meitat quant dit retaula tindra tot lo aperell per a dorar y laltra meitat quant dit retaula sera dorat y posat ab tots los requisits necesaris en dita capella lo qual assentara dit Ballester comforma esta ab lo concert del retaula pactat ab dits senyors marmesors.

Et ideo nos dictas partes laudantes approbantes ..

4

24 de febrer de 1675

Pactes per realitzar el retaule del Roser a la parròquia de Sant Martí de Centelles entre els obrers i l'escultor Bartomeu Ballester.

ABEV, Arxiu parroquial de Centelles, R01/100 (1675-1676), f. 126b.

Die XXIII mensis february anno et loco dictis.

A honra y gloria de Deu y del glorios Sant Martí. Nosaltres lo reverent Joseph Vila, prevere rector de la iglesia parrochial de Sant Martí de Centelles, bisbat de Vich, Pere Soler, pagès y Joseph Pujol, pagès, tots dos de la dita parrochia de Sant Martí de Centelles y lo any corrent obrers de dita iglesia de Sant Martí de Centelles de una e lo honorables Bartomeu Ballester, architector, ciudadá de Vich de part altre an convingut en que dit Ballester fabricas y fases un retaula en dita iglesia de Sant Martí sots invocació de Maria Santissima del Roser, lo qual se ha de posar en dita iglesia de Sant Martí a ma dreta en entrant en la primera capella mes prop lo altar major, lo qual ha de fer fabricat segons art y architectura be y decentment en lo modo següent.

Primo dit retaula ha de ser fet a la romana ço es (... dit rector y obrers lo quadro de nostra senyora ab sa guarnisio de vuit palms y mig de alt y sis de amplaria) se an de fer dos columnas per banda de dit quadro de nou palms de alsada y palm y mitx de gruxa.

Item sota dit quadro y columnas un padastal de tres palms de alsada tot llis ab sa motllura alt y baix.

Item sota dit padastal un socul fins a terra ab sa motllura alt y baix.

Item al costat de ditas columnas unas polseras de palm y quart bastant.

Item sobra las columnas la quarnisa ab sos hornaments ço es ab la frisa entretallada ab sas motlluras...

Item sobre dita quarnisa un frontaspicios ço es un per banda ab ... y embolicadas ab ells y demunt dits frontaspicios un angels ab los instrumens.

Item sobre dita quarnisa un remito ço es al mitx dos bastaxos de sinch palms y mitx poch mes o manco ab la quarnisa que se sustentara sobre ells y al mitx de ells un quadro y al costat de dits bastaxos en fora las polseras.

Item sobre la quarnisa sustentada per dits bastaxos un frontispici per banda y un para etern al mitx y totas las cosas dal ditas y quiscuna de aquellas promet dit Bartomeu Ballester a tenir y cumplir y treballar ab perfectio segons art conforme esta mes llargament treballat y dibuixat en una traça de pergami la qual esta firmada per lo que fou Francesch Rexach, notari public de Vich sots diada de set de octubre del any de la nativitat del Senyor de mil siscentos sexanta y dos.

Lo preu de dit retaula y fabrica es vuytanta lliures moneda barcelonesa y dit reverent rector y obrer li tenen donats dos, ab las quals te rebuts de Bartomeu Ballester lo un per mans de dit reverent rector y laltre per mans de dits honorables obrers, les quals vuytanta lliuras prometen dits reverent rector y los obrers donar y pagar en lo modo següent: ço es de present vint y sinch lliures moneda barcelonesa en aver acabat y perfeccionat les columnes, altres vint y sinch lliures y les restants trenta lliures en son acabat dit retaula y posat en son lloch per lo die o festa de Sant Miquel del mes de setembre proxim vinent y aixi prometem les dites parts totes y sengles cosas sobre dites atener y cumplir, firmar y guardar la una part a la altre y así en temps y per axo obligan dits obrers y rector los bens de la obra de la iglesia de Sant Martí y dit Bartomeu Ballester sa persona y bens y axi an firmat y jurat.

Testimonis de la firma de tots excepto la firma de dit Soler son lo Dr. Francesch Bollo, prevere, resident en Centelles y Silvestre Viladevall, pagès de Sant Martí de Centelles y Joseph Comes, student, habitant en Centelles.

Dictis die anno et loco

Ego Bartholomeus Ballester architector civis Vici. Gratis et confiteor et in veritate recognosco vobis reverendo Josepho Vila prebero rector ique parrochia his ecclesia Sancti Martini de Centelles Vicens diocesis et honorabilis operarios dicta ecclesia Sancti Martini de Centelles quod modo infro dedistis et solvistis mihi egoque a vobis habui et recepi viginti quinque libras moneta Barchino que sunt in soluti et ad bonum compotum illa octuaginta librarum moneta Barchino que sunt ... faciendi et edificanti un retaula en la iglesia dita de Sant Martí de Centelles sots invocatio de nostra senyora ut de his late constat instrumento recepto penes no.. infrum die presenti et supra scripto ad quod me refero. Modus solutionis illarum viginti quinque librarum talis fuit et est quod eas recepi realiter et de facto in pecunia numerata per manus reverendi Josephi Vila rectoris dicta ecclesia et ideo renuntiando et firmo apocha.

Testes sunt proxime dicti.

5

29 de juny de 1699

Pactes entre els administradors de l'església parroquial de Sant Genís de Taradell amb Jaume Madriguera per daurar el retaule del Sant Crist.

ABEV, ANV - 515 (manual de Jaume Molist, notari de Taradell, 1695-1702).

Die 29 juny 1699 in villa Santi Generis de Taradell diocesis vicens.

Sobre de la dauradura del retaule del Sant Christo de la iglesia parroquial de Sant Genis de Taradell, bisbat de Vic. Se ha convingut y pactat y Agustí Margenedas, tintorer de seda y Gaspar Prat, parayre tots de dita vila de Taradell de una part y Jaume Madriguera jove daurador en la vila de Santa Maria de Mataro, bisbat de Barcelona, habitant de part altra que y per lo que dits administrador baix ab altre capitol li prometan donar y pagar.. Y en bona fe promet lo dit Madriguera, pintor a dits administradors que daurara lo retaule de Sant Chisto de dita iglesia de Taradell en la forma y manera seguent:

Primerament que daurara lo altar de or y dins la pastera ahont esta lo Sant Christo a de ser or y negre brunyit ab la conformitat y dibuix que está lo altar del Sant Christo de la capella del Santissim Sagrament del convent de Sant Francisco de Paula de Barcelona y las pianynas de dit altar jespeyar ço es lo devant y peu y los costats daurar tot lo ques puga veurer y el peu del Sant Christo prop la ara del altar a de fer pintar dos quadros sobre llens ab la història de la mort y passio de Sant Christo, daurar las molluras del costat de dit quadro y lo mig de aquell que fa la partio de dits quadros per ahont entra lo Sant Christo quant se trau y posa. Y si es necessari estufarse se estufara ab los colors y modo convenient y acabat que sia dit retaula aquell sia mirat y regonegat per dos dauradors, lo que promet attendrer y complir sens dilacio y major llucio y seguretat de ditas cosas ne dona per fermansas a Francesch Brosossa y Bernat Colomer, parayres de la dita vila de Taradell presents, los quals acceptan lo carrech de dita fermansa y prometen que tant ab dit llur principal com sens ell estaran tinguts y obligats a las ditas cosas y lo dit Madriguera a ell estaran tinguts y obligats a las ditas cosas y lo dit Madriguera al benefici de la menor edat facilitar y de la consuetut de Barcelona y las ditas fermansas a la lley que dia que.. y la fermansa..ab totes de.. scriptura dins obligació de bens de dit Madriguera y de les personas de ditas fermansas y ab constitució de present quia...

Item los dits Margonedas y Prat administradors predits prometen a dit Madriguera que li donaran y pagaran 100 lliuras barcelonesas pagadoras consemblans ço es 50 lliures de comptants y las restants 50 lliuras acabad daurar dit retaula las quals 100 lliuras poseheixen ço es en quantia 50 lliures de la administració de dit Sant Christo de dita iglesia de Taradell y las altres 50 lliures dits administradors las prometen pagar de llurs bens propis de ells y de quitar de ells assoles lo que prometen tant en noms de administradors com en nom propi complir. ...omnibus obligationibus ..

6

7 de gener de 1704

Contracte per daurar el retaule major del convent de Santa Teresa de Vic entre la mare priora del convent i Benet Riera, pintor i daurador.

ABEV, ACF - 3056 (notari Domènec Solermoner, manual de 1704), f. 18-19v.

Die luna septima mensis january anno a natixitate domini MDCCIII

De y sobre la convencio y ajust de las cosas avall escritas per y entre la molt reverenda mare priora del convent de monjas carmelitas descalças sots invocació de Jesus Maria Joseph y Theresa de la present ciutat de Vich. Convocadas y congregadas a so de campana ab lo modo de forma acostumats en lo loquitori ordinari de dit convent ahont per estas y altres cosas per tractar de dit monastir y convent se solan convocar y congregat de mandato de la reverenda y avall escrita mare priora en la qual convocacio y congregacio esdevingueren y foren presents la reverenda mare Maria Alberta de Sant Domingo, priora, Josepha de Jesus Maria, sots priora, las mares Margarida de Sant Esteve, Theresa de Sant Joseph, Marianna de la Concepció, Maria de Crhsto, Maria Theresa de Sant Agustí, Cecilia de Jesus Maria, Esperansa de Jesus Maria, Anna Maria de Sant Felix, Maria Josepha de Sant Antoni y Emanuela del Esperit Sant, totas religiosas professas y vocals de dit monastir y convent, comunitat o capitol tenit, fent, celebrant y representant com sia major y mes sana part y mes de dos parts fetas tres parts de las religiosas de dit convent aguda raho de las absents y legitimament expedidas en nom de dit monestir y convent de una. Y lo señor Benet Riera, pintor y daurador, ciudadá de Vich de part altre son vinguts a la capitulacio, ajust y avinensa següents.

Primerament es convingut, pactat y ajustat entre ditas parts que dit señor Benet Riera per ocasio y respecte del present ajust y per la quantitat de diner que dita reverenda mare priora y convent ab altre capitol li prometen y se obligaran donar y pagar age y sie obligat dorar tot degudament y segons axo les cosas avall mencionadas y ab lo modo y forma y disposicio que baix se dira y expressara conforma dit señor Benet, pintor y deurador predit de son grat y certa sciencia ab tenor del que sera capitol se obliga eo per millor dit convent y en bona fe promet la dita reverenda mare priora y convent aquí presents que es per en lo die o festa de Nostra Señora del mes del agost prop vinent y del corrent any mil set cents y quatre, deurara eo tindra deurat y llest a punt de posar en son degut llochs be y degudament y segons axo les cosas y ab lo modo y forma baix escrits següents.

Primo lo secrari que novament se ha fet fer per mestre Pau Costa esculptor, ciudadá de Vich, per lo altar major de la iglesia de dit convent de bon hor tant dins com fora y los reguxos menos que lo pelicano ha de ser dorat y estofat de son color natural.

Item tots lo march de la Santa mare Theresa de Jesus en esta forma, ço y que se ha de dorar junt ab las dos caygudas immediatas, eo las dos pots dels dos costats ab esta empero advertencia que los reguxos o altres cosas que no se veuran de ninguna part de baix de la iglesia seran ser de color de or brunyit y no mes.

Item tota la targe y penjants de flors que cauhen de dita targe ab declaracio que lo que el escondeix sera ser dorat ab dit color de or brunyit y en dita targe fer un letrado de lletres blancas ab sombras negras.

Item tots los angels y cerafins encarnarlos, dorar las alas y cabells, tots los ropatxes y tovallolas dels dits angels y serafins tambe hase de ser tots dorats y estofats dels colors aparexara millor.

Item sobre de alguns granets y cordons petits o altre part que aparega be, se si ha de posar color de vert de emaralda transparent o sanch de drago hage de ser primer tot dorat porque isca millor lo color, sens que puga posar plata en alguna part.

Item lo march del palit la sacra, evangeli y lababor, esto es las tablas labradas de la sacra, evangeli y lababor tot lo que dit Sr. Benet Riera promet fer, acordat y cumplir, servir y tenir sens dilació ni excusa barcelonesos dels quals promet restituir totas las missions y despesas que seran les esdevindra aver de fer, pedir y alguna ab salari de procurador dins la present ciutat de Vich sinch sous y fora de Vich deu sous barcelonesos dels quals promet restituir totas las missions y despesas que seran les esdevindra aver de fer patir y suportar sobre las quals suportar sobre las quals y perso attendrer y cumplir ne obliga dit Sr. Benet Riera tots y sengles bens y drets seus mobles e immobles ab renunciació de qualsevol dret y lley ha estas cosas obviant llargament y ab jurament.

Item las sobreditas reverenda mare priora y convent de monjas carmelitas descalsas sots invocació de Jesús Maria Joseph y Theresa en atencio del que lo sobredit Sr. Benet Riera ab lo proxim precedent capitol se es obligat y alosament per ocasio y respecte de la present avinensa ab tenor del present capitol de llur grat y certa sciencia convenen t en bona fe prometan ha dit Sr. Benet Riera aquí present que realment y ab tot efecte per lo valor y treball posara en fer y fabricar ditas cosas li donaran y pagaran tres centas lliuras barcelonesas en esta forma, ço es de comptants are de present vint y sinch lliuras barcelonesas y las restants dos centas setanta sinch lliures ab dos iguals pagas o solucions, una es a saber luego que dit Sr. Benet Riera tinga feta o fabricada la mitat de dita obra y laltre luego de ser acabada y tenir dita obra son degut complement. Lo que prometan fer attendrer y cumplir dita mare priora y convent sens dilació alguna ab lo sobredit y acostumat salari de procurador y ab refecció y esmena de totas missions y despesas. E per attendrer y cumplir ditas cosas totas y sengles ne obligan tots y sengles bens, drets reddits y avers de dit monastir y convent mobles e immobles aguts y per aver ab totas renunciacions y submissions degudas y necessarias llargament y ab jurament.

Item es convingut y ajustat que dit Sr. Benet Riera en atencio que ell no te encara totalment per la ma lo fer semblants obras que dit Sr. Benet Riera age y dega treballar-la ab Jaume Madriguera deurada de la vila de Sant Genis de Taradell, bisbat de Vich e altre official practich o de tota satisfacció y no per si assoles y que feta dita obra pogan dita reverenda mare priora y convent fer veurer, visurar y reconexer aquella per altre official ha ellas ben vist, per si estava dita obra ben feta y segons art y ab las circunstancias y modo sobre especificat y que se es obligat dit Sr. Benet Riera fer-las y en cas que si trobas alguna o algunas faltas ho deffecte pogan dita mare priora y convent fer esmenar aquella o aquellas y fer-ho fer de nou per altre official ha ellas ben vist ha gastos y despesas de dit Sr. Benet Riera.

Item lo sobredit Sr. Benet Riera firma apocha ha dita reverenda mare priora y convent de vint y sinch lliuras barcelonesas per semblants dita mare priora y convent lin an promesas pagar sobre per la primera paga del valor o preu de ditas cosas quals dit Sr. Benet Riera ha agudas y rebudas de comptants en presencia del substitut del notari y testimonis avall escrits. Y axis renunciant a la excepció ne ha firmat apocha ha dita mare priora y convent y pacte de no demanar mes aquellas.

Et ideo nos dicta pactes laudantes.

7

2 d'abril de 1707

Contracte per acabar la dauradura del retaule major del convent de Santa Teresa de Vic entre la mare priora i Anton Soler, mestre daurador de Sant Vicenç de Llavaneres.

ABEV. ACF - 3059 (notari Domènec Soler Moner, manual de 1707), f. 111-112.

En nom de Déu sie Amen.

Sobre lo preu fet de la fabrica de acabar de dorar lo retaule que esta construit de escultura y posar en lo presbyteri de la iglesia del monestir y convent de carmelitas descalsas de la present ciutat de Vich entre la reverenda mare Margarida de Sant Esteve, priora, Josepha de Jesús y Maria, sub priora, Francisca de la Verge Theresa de Sant Joseph, Maria de la Concepció, Maria de Cristo, Maria Alberta de Sant Domingo, Magdalena de Sant Elias, Anna Maria de Sant Felix, Maria Josepha de Sant Antoni, Maria Rosa a Déu, Theresa de Sant Francisco, totas monjas convocadas fent convent y comunitat aguda rao de las absens de una part y Antoni Soler, mestre deurada de la vila de Sant Vicenç de Llavaneres, bisbat de Barcelona, de part altre, son vinguts a la concordia y de ajust següent.

Primerament lo dit Anton Soler mestre deurada per lo que baix dita mare priora y convent ab los terminis y solucions que baix se explicaran li prometen donar y pagar y donaran y pagaran de son grat y certa sciencia com y en bona fe promet a dita mare priora y convent que realment y ab tot efecte de aquí lo dia primer del mes de octubre proxim vinent y del present y corrent any 1707 tindra acabat de dorar lo dit retaule o lo que falta a dorarse en aquell a sos propis gastos y treball seu be y decentment segons pertany a bona practica y pericia de un mestre deurada dorar tot lo retaule y las figuras dels sants estufadas y las alas dels angels tambe estufadas y los ocells son en dit retaule y las flors a disposicio y conexensa de dit Anton Soler y los pedestals de la tarja en avall de color de pedra jaspe juntar ab aquella post que es al costat del altar avent y tenint obligació dit Soler de dorar dit retaule tot lo que veu de qualsevols parts de la iglesia y altrament fer tot lo que la fabrica de acabar dit retaule deurada y requereix com esta dit segon bona practica y pericia del art de un bon mestre deurada, lo que tot promet fer attendrer y cumplir, servir y tenir sens dilació y escasió alguna ab salari de procurador dins la present ciutat de Vich sinch sous y fora de Vich deu sous barcelonesos ab

restitució y esmena de totas missions y despesas que per dit cosas fer y patir se esdevindran. Y per major juicio y seguretat de las ditas cosas ne dona en fermansa Bernat Colobrans y Andreu y Joachim Soler, deuradors del lloch de Sant Vicens de Llaveneras, bisbat de Barcelona y natural so es lo Joachim Soler de la vila de Santa Coloma de Centelles es a saber lo dit Bernat Colobran y Andreu present y lo dit Joachim Soler absent y despres acceptant los quals prometen juntament ab lo dit Anton Soler principal y asoles esers tinguts y obligats y obligat a las cosas demunt ditas y a estas cosas los dits Bernat Colobran y Andreu y Joachim Soler fermansas preditas lloant las ditas cosas acceptant en si spontaneament lo any de dita fermansa prometan junt y asolas estar tingues a las cosas sobreditas. Mes avant tant lo principal com las fermansas prometen sobre las ditas cosas ni firmar de dret.

Item la dita mare priora y convent en atencio del que lo dit Anton Soler ab lo proxim y precedent capitol se es obligat y promet fer y fabricar de llur grat y certa sciencia corren y en bona fe prometen anal dit Anton Soler present que (a llurs gastos faran los bestions) li donaran y pagaran realment y ab tot efecte la quantitat de vuyt centas vint y sinch lliuras moneda barcelonesa en lo modo y forma següent, so es de comptants lo dia present, altres dos centas lliuras a dos mesos proxims y comptadors del dia present en avant altres dos centas lliuras del dia present a quatre mesos proxims vinents y comptadors de dit dia en avant cent lliures del dia que aura acabat de dorar lo dit retaula a un any proxim alesores vinent y de dit dia en avant comptador y las restants cent vint y sinch lliures a compliment de ditas vuyt centas vint y sinch lliures del dit dia que aura acabat de dorar lo dit retaula a dos anys proxims aleshores vinents y comptadors de dit dia en avant las quals cosas totas y sengles prometen fer attendrer, cumplir, servir y tenir sens dilacio ni excusa alguna ab salari de procurador dins la present ciutat de Vich sinch sous y fora de Vich deu sous barcelonesos ab restitucio y esmena de totas missions y despesas per lo que ne obligan los bens de dit monastir mobles e immobles haguets y per aver ab totas renunciacions llargament y ab jurament.

Item lo dit Anton Soler firma apocha a dita reverenda mare priora y convent present de las ditas doscentas lliures barcelonesas en data y a bon compte de las ditas vuyt centas vint y sinch lliures barcelonesas y per la paga tinguda lo dia present lo modo de la paga de ditas doscentas lliures son tal y es que aquellas a agudas be realment y de fet de comptants en presencia del notari y testimonis infraescrits y aixis ne firma apocha y pacte de no mes demanarlas.

Finalment

It ideo nos dicta partes laudantes.